Seçme Şiirler

Sabri Altınel

Halkız biz, geniş yüreklerimizde
kuşkusuz bir sevgi

ADAM

ADAM YAYINLARI
©
Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A. Ş.

Birinci Basım : Ekim 1997

Kapak Tasarımı : Mehmet Ulusel

97.34.Y.0016.641
ISBN 975-418-457-7

Derleyen : Memet Fuat

Sabri Altınel

Seçme Şiirler

ADAM

KARLAR

I

Kar yağıyordu bir öğle üzeri,
Büyük göklerde, sonsuz göklerde;
Birdenbire kaybettim orta yerde,
Elimden düşürmüş gibi sesimi.

Neden karanlığında kalbimizin,
Bir acı bir sıkıntı var?
Öylesine güzel ki dünya;
Yaşarız şunun şurasında,
Yaşayabildiğimiz kadar.

Kar yağıyordu bir öğle üzeri,
Altınbakkal sokağında orospular,
Tir tir titriyor soğuktan;
Duvar diplerinde ekmek yiyor çocuklar,
Fotoğraf çekiyor Köprü üstünde Ali.

Böyle bir gündü hatırlarım,
Savaş daha yeni bitmişti;
İyilik, güzellik taşıyor içimden,
Dolanıyorum dört yanı,
Tâ yüreğimden bir sevinç fışkırıyor
Zilzurna sarhoşum barıştan,
Nasıl sarhoş ederse şarap insanı.
Ama kolu kanadı kırılmış insanların,
Kimse nereye gideceğini bilmiyor.

./

Sevdiğine çiçek vermek istiyor biri, elleri yok,
Ayaklarını uzatıp dinlenmek istiyor biri, ayakları yok
Radyolar boyuna esenlik diliyor.
Kar yağıyordu bir öğle üzeri,
Avrupanın eski sokaklarında;
Çıplak insanların şakaklarında,
Duruyordu gizli bir şeyin yeri.
Acılar, bezginlik, umutsuzluk,
Zaman daha ağır akıyordu,
Hastalananlar, ölenler;
Gene de geçer bunlar diyordu içimizdeki ses,
Geçer bunlar diyordu insangücü; yaşama sevinci;

Geçip gitti günler...

II

İstanbulun üstüne kar yağıyor,
Altınbakkal sokağında orospular;
Nerden aklıma geldin kar?
Ya siz nerden sevgiler, acılar, dövüşler?
Böyle umutlu bir yanlızlığın ortasında,
Bir köşede.

İstanbulun üstüne kar yağıyor
Gidiyorum.

KAN

Çıt yok koskoca ovada
Yapayalnız üzümler tütünler

Bağ evine vermiş sırtını
Kurtuluş savaşından bir efe
Görmüyorum ama sesini duyuyorum
Yaralı sazı elinde

Toprağa sızıyor kan

Manisada Aydında
Gelinler güveyler analar
Üzüm kurutur güneşte
Karanlıkta tütün kırar

Toprağa sızıyor kan
Güneş çıkınca kuruyacak
Zaman ne çabuk geçer
Hayat göz açıp kapamak

Toprağa sızıyor kan

ARİFİN TÜRKÜSÜ

Arifin ne iyi yüreği vardı,
Arifin ne temiz yüreği vardı;
Bir lambanın ürkek ışığı gibi,
Derinlerinde bir ışık yanardı.

Arifin ne güzel gözleri vardı,
Arifin ne içli gözleri vardı;
Maden ocağında bir karanlıkta,
Gözlerini sudan ucuza verdi.

Arifin ne beyaz elleri vardı,
Arifin ne ince elleri vardı;
Yol parası için taş kırdı yolda,
Yol parası için taş kırdı yolda.

Arifin eski bir urbası vardı,
Arifin eski bir urbası vardı;
Tuttu da Somada birine verdi,
Tuttu da Somada birine verdi.

Gayrı ya yoldaydı ya mapuslarda,
Gayrı ya yoldaydı ya mapuslarda;
Yalazı sıcakta kış kıyamette,
Yalazı sıcakta kış kıyamette.

İnce hastalığa düştü sonunda,
İnce hastalığa düştü sonunda;
Kan tükürdü bıldır Konyada Vanda,
Kan tükürdü bıldır Konyada Vanda.

Arifin her şeyi her şeyi vardı;
Neden sonra gittim Balıkesire,
Neden sonra gittim Balıkesire,
Develer geçti gene eskisi gibi,
Develer geçti gene eskisi gibi,
Arifi ne gören ne bilen vardı.

BİLİYORUM

Biliyorum yazlar olur güzler olur
Biliyorum dünyamız güzel
Biliyorum içimizde iyilik var umut var
Biliyorum bilimde ilerliyoruz
Biliyorum babalar iş tutar
Biliyorum analar yas tutar
Biliyorum çocuklar akşamları eve geç döner
Biliyorum sevişiriz
Biliyorum dövüşürüz

YAŞAMA SEVİNCİ

Benim sevincime katılın
Dünyanın gecesine geldik biliyorum
Dövüşler çıkarlar kinler
Güneş batacak o kadar
Önceleri de bu renkler bu kokular vardı ortada
Önceleri de öpücükler yalancıydı
Kan bilinmiyordu söz bilinmiyordu
Yaşama sevinci bilinmiyordu

Benim sevincime katılın
Ölümün karşısında hayatım ben
Ateşin karşısında dal

En güzel çiçekler dünyada açar
Dünyada verir ağaçlar en güzel meyvelerini
Dünyada doğar bir sevişmeden çocuk
Güçlüğün karşısında çaba
Ölümün karşısında dirilik
Dün varolduysa bunlar bugün de varolacak

Gözyaşları gülüşlerimiz
Kanın sıcaklığı sütün beyazlığı
Emekler alınteri
Dün varolduysa bunlar bugün de varolacak
Dün nasıl emdiyse bir çocuk
Anasının memesini
Bugün de kendi çocuğunu emzirecek

Benim sevincime katılın
Suçun karşısında suçsuzluğum ben
Umutsuzluğun karşısında umut
Ölümün karşısında ölmezlik

BİR ŞEY SÖYLEYİN

(Ne olur bir şey söyleyin)

Şehirler konuşmuyor
Telgraf telleri yollar
Evler konuşmuyor
Bitki konuşmuyor
El ayak konuşmuyor

(Ne olur bir şey söyleyin)

Bunca yüzyılın emeği konuşmuyor
Bunca yüzyılın sevinci konuşmuyor
Bunca yüzyılın acısı konuşmuyor
Müzedeki baş konuşmuyor
Yaşayan baş konuşmuyor
Şarabın sıcaklığı
Ekmeğin sıcaklığı
Öpüşün sıcaklığı konuşmuyor

(Ne olur bir şey söyleyin)

Sevgiler konuşmuyor
Gözyaşları erdemler konuşmuyor
Tohumu ağaç yapan güç
Taşı duvar yapan güç
Sesi söz yapan güç konuşmuyor

Ben konuşmuyorum
Kardeşim konuşmuyor

(Ne olur bir şey söyleyin)

İNSANIN DEĞERİ

I

Bir insan ne demektir bilmiyorsunuz
Binlerce yıldan sonra
Berrak bir su gibi ellerime dökülen
Şu içinde yaşadığım an
Kutsal dakika
Kendimi sana bırakıyorum
Sevinçlerimi gözyaşlarımı sana bırakıyorum

Hani ballı ballı incirleri
Hani buğulu üzümleri vardır dünyanın
Hani çatlamış narları
Başak başak buğdayı
Suyu ateşi toprağı vardır hani
Hani gecesi gündüzü vardır
Yazı vardır güzü vardır
İpeği bezi vardır
Bir yanı başka yerdir
Bir yanı başka yer
Atan yüreği akan kanı
İnsan gücü insan emeği vardır
Alınteri vardır boncuk boncuk
Yapılardaki alınteri
Sevişmelerdeki alınteri
Erdemlerdeki alınteri
Beyaz siyah sarı
Hani kederi mutluluğu yaşama sevinci vardır
Düşüncesi bilimi şiiri vardır hani
Hani öpülesi tapılası bir hali vardır dünyanın
Bütün bunlar sensin
Binlerce yıldan sonra
Berrak bir su gibi
Toprak gibi buğday gibi

Avuçlarıma dolan
Kutsal dakika
Sen gene bunlardan başka bir şey değilsin
İnsan da bunlardan başka bir şey değil
Kendimi sana bırakıyorum
Senin bu kadar kutlu
Yaşanılası olduğunu biliyorum

Körpe zeytin dalları havaya uzanır
Bitkiler ballanır
Bitkiler döllenir
Erkekler başlarını dişilere eğer
Güneşe çiçeğe aranıza
Anne sevgileriyle kardeş sevgileriyle
İnsanlar doğar
Sen insanlarla varsın kutsal dakika
Toprak da hava da insanla var
Ateş de su da

Elbette bir insan ne demektir bilmiyorsunuz
Çünkü siz bir çiçeğin bir sabah nasıl açıverdiğini bilmiyorsunuz
Suların nasıl hayat dolu akıp gittiğini bilmiyorsunuz
Toprağın bereketini bilmiyorsunuz
Aşklar nasıl kalplerden kalplere geçer bilmiyorsunuz
Sevinci iyilikleri mutluluğu bilmiyorsunuz
Nişanlılıkları düğünleri cümbüşleri

Bu dünya bir hoş dünya
Bu dünya sarhoş dünya
İşte en sonuncusu
Savaş alanlarında ölenler 32 milyon
Hava bombardımanlarında ölenler 20 milyon
Kamplarda ölenler 25 milyon
Yaralananlar sakatlar 25 milyon
Yoksulluğa düşenler 21 milyon
İşte en sonuncusu ./

Daha kolumda kafamda
Yüreğimde acısı
Yerle bir oldu bütün dünya
Kişinin el emeği göz emeği
Ev dükkân okul
60 milyondan fazla
Yer değiştirenler 80 milyon
Doğduğu illerden başka illere göçenler 34 milyon
12 milyon çocuk anasız babasız kaldı
Çocukları kaybolan ana babalar 46 milyon
Bütün çocukları kaybolanların
13 bini deli şimdi
400 bini yarı deli
Giden dünya varlığı milyarları aşıyor
İşte en sonuncusu
İkinci dünya savaşı
Ölü sayısıyla iki Fransa devleti yeniden kurulabilir
Yıkılan evle Avrupa kıtası baştanbaşa donanabilir
Gül gibi geçinirdi bütün insanlar
Giden dünya varlığıyla tam 60 yıl
İşte bu en sonuncusu
Ah yürekler acısı

Elbette bir insan ne demektir bilmiyorsunuz
Bir sürü yalan dolan
Milletler devletler
Bir sürü ağlayan gülen
Gilbert Du Fay Edison
Elektriği buldularsa eğer
Gecelerimiz aydın olsun diyedir
Franklin yıldırımlığı bulduysa
Yıldırımlar evimize düşmesin diyedir
Radyoyu bulduysa Marconi
Şarkılar söylensin diyedir
Villon Dante Yunus şiirler yazdılarsa
Güzellikleri iyilikleri

Birbirimize söyleyelim diyedir
Descartes Diderot Kant
Sonrakiler düşündülerse
İnsanoğlu tabiatı daha çok eline alsın diyedir
Bir çiftçi uzakta tenha bir ovada
Sabanını toprağın bereketine daldırdıysa
Gecenin içinde bir anne
Yavrusuna ninni söylediyse
Bir nişanlı sokulduysa nişanlısının koluna
Bir işçi işini aldıysa eline
Bütün bunlar bizim içindir
Bizim mutluluğumuz içindir

Elbette bir insan ne demektir bilmiyorsunuz
Karanlıkta gizli konuşuluyor
Karanlıkta düşer kor
Otlar yapraklar üstüne
Halılar tahtalar üstüne
Buğdaylar ipekler üstüne
Madenler topraklar üstüne
Karanlıkta düşer kor
Hadi yeni baştan ateş
Hadi yeni baştan dövüş
Hadi yeni baştan kin
Hadi yeni baştan kan

II

Zeytin dalları havaya uzanıyor
Bitkiler ballanıyor
Bitkiler dölleniyor
Çekip gidiyor karanlık
Köyler şehirler ışıyor
Uzakta sütbeyaz bir horoz
Ayağıyla toprağı eşiyor ./

Bir umut bir mutluluk
Göllerde sazan balıkları kasnalar
Irmaklarda alabalıklar
Havada kuşlar
Evlerde eşler
Yollarda laleler yaban gülleri
Beyazları pembeleri alları
Yollarda üzümler
Üzümlerde şarap
Buğdaylar pamuklar tütünler
Erkek çocuklar kız çocuklar gelinler
Ekşi elmalar mürdüm erikleri
Dağların karlı dorukları
Dağların kekikli etekleri
Kendimi sana bırakıyorum kutsal dakika
Sevinçlerimi gözyaşlarımı sana bırakıyorum
Yaşamak sensin işte
Ölmemek sensin işte

İçerim aydınlanıyor
Umutlanıyorum yeniden
Umut zaman demektir
Yaşamak demek
Umut bir çocuğun öpen ağzı demektir
İyi niyetli çalışkan yüreği bir adamın
Bir kadının gülen yüzü demektir
Çiçekler içinden
Kutsal dakikayı yaşıyor onlar
Güzeli yaşıyorlar doğruyu iyiyi
İpek böceği gibi

Umut bu türlü yaşamaktır
Onlar çocukların önemini biliyor
İçerim aydınlanıyor

BİR BÜTÜN İÇİNDE

Değişir mi bu en geniş yalnızlığımızın ortasında
yeni bir güne hazırlanırken korkak ve cesur
bir bütün içinde içlene içlene.
Değişir mi bu
ağaç gibi, kuş gibi,
sevmek düşünceyi.

GÜNÜN DİRİ AYDINLIĞINDA

Günün diri aydınlığında daha uzun
zaman, daha yabancı;
bekleşirdik yollarda,
ince yağmurlarda bekleşirdik
yalnızlığın kapılarında.

Halkız biz, geniş yüreklerimizde
kuşkusuz bir sevgi.

KIRAÇLAR

I

Kıyılara duran yüzler, acının kanadında, yürek vuruşlarına dönük,
O yere, kara topraklara gitmeyeceğiz artık; ne bir utkuyu yitireceğiz ne bir onuru;
Tüm yenilgilerin bıraktığı kemikler bunlar kumlarda,
Yaşamasız, anısız bıraktığı; ey yalancı, büyücü ezgileri denizin!
Ölüm ve doğum akşamlarında, iş-dönüşü akşamları, yaban duyu, acı çığlık akşamları,
O yere, o kara topraklara gitmeyeceğiz;
Bizi gecenin içine bırakın, yazıda susan bağlamanın yittiği yere,
Çağların ıssız haykırısı sağır taşlarda; tüten dumanı bulmak için yeni bir yürek gerek
Ne bir utkuyu yitireceğiz, ne bir onuru...

III

Denize doğru ıssız çığlık! Sığınışlar denize doğru!
Her nenin içini döktüğü yerde bizim doğumumuz, karanlığın bitiminde,
Öğlelerin ateşi düşer sulara, ovada apaçık büyük işler, bu çoğul sürede apaçık büyük işler;
Bizim doğumumuz ölümsüzdür umutlarımız gibi. Ellerime uzanan yaşantının nedeni için gereksiz durdum.
Boşlukta çürük gülüşler. Kusurlu yüreğimiz bizim gücümüz. Yaşamayı araştırdım seni sevmek için.
Ovanın düzünde, kaynar-akta, sözcüklerin sıyrık kemikleri;
Denize doğru yanık ayaklı süre, vay! Yanık elleri denize doğru!

VIII

Ve sen kötü karanlık, sessizlik çağının duruşmasına almıyor musun bizi, ve sen küfre eşit, suçlu karanlık?
Durduk, sokulduk birbirimize; ağırdı, acılıydı süre – gecenin işleri

Ölüm ve doğum toprakları – gözyaşlarıyla bir güldürü oynanır evrende,
Her nenin yanında devinme (domates çiçekleri kurumuştu bahçede, giysiler kurumuştu, erdemler, yeminler)
Acının bitiminde, seğinmenin başladığı yerde, kaygısızlık, olabilirlik saatinde,
Sevmek için uzanıyoruz karanlığa, alışmak için birbirimize – nasılsa kış inecek...

Issız kıyılarda kapılara çürüyen süre, kardeş ölü ıssız kıyılarda.

X

Issızın üstünde kar – Issızın üstünde çatılar...
Sarplarda çağrılır adın, koyaklarda, bir kıraç halkı dipte, en katı susmalarda bir kıraç halkı,
Güneylere çekip gidersiniz nasıl da – ölümle doğum eşitmiş nasıl da...

Issızın üstünde kar – Issızın üstünde çatılar...
Bir çığlık geçer yukarı köylüklere, odalara, vakti çalınmış ölüler, yönsüz çizgi, kurumuş istek yatağı; beni onlara bağlayan ıssızlık,
Çok ölümler gördüm ben – gecenin o saatinde, o bitmeyi bilmez karanlıkta, o köpeğin dişlerinin döküldüğü saatte;
Bizim ömrümüz bu, ne çıkar, bir karar yarasına bıraktığımız bizim ömrümüz bu;
Issıza karışıyoruz bu son saat, son an, bir düş yanıltısı insan, çılgın çağrısı üstün koşulların, gel bu bölünmez yere!
Umudun güçleri ah... Bir başka çağ, bir başka çağ... Karın afları boşlukta;
Yürüdüklerimizden bir başkası ilk ışıklarda insanın sınırına; kim duyar nedensiz tenhalığımızı bizden sonra...
Kıraç bu geçiyor derinlerden

./

"Kar yağar sesleri süpürüp götürür, yeni bir yaşama girersin bir ıssızlığa; altında başka bir süre kemiklenir karın,
İki anı, iki yanda – soğuk ve kan – iğri bir gölge, kırık dökük ayak sesleri önümüz, önümüz kış, kaçıncı kış..."
Bu gerçeğe eşit karın altında bir cam gibiyim süreyi biriktiren, bir ot gibi yarı gece karanlığında; düşün içinde hiçbir nen, bir nen;
Bir yara gibi yüzüm havaya asılı – Yaşamın hakkı var, gözyaşının sevincin hakkı var.

Bir kardeşlik çoğuluna giriyorum,
Issızın üstünde kar – Issızın üstünde çatılar...

XI

Ey aydınlık! Bu büyük günüme gel, bu sokağa duran sıkıntının gölgesini yemek için, ey iç-açıcı!
Yeni bir sevince gideceğiz, yaz topraklarına, Konya'dan öte

"Kıraçın ıssızında sabah rüzgârı, taşların söyleşileri, uzanıp giden erinç,
Kuşların oyunu boşlukta, ot saydam sulara düşer;
Dirilik rüzgârları, ılık ve kardeşlik rüzgârları;
Telaşsız yürek, tok sevgi; ovaya uzanacağız, sürenin tadına uzanacağız, sabahlar için, öğleler, akşamlar, serin geceler için;
Sevinç bu! Sevinç bu! Ezgisini söyler sessiz soluklarla aşağıda;
Bir bilimimiz var bundan böyle mutlu olmak için,
Ah duraksamadaki insan, ah pişmanlıktaki insan..."

Bir yeminim var bundan böyle sular üstünde ey aydınlık;
Keder saati geçti, ağrı saati geçti, düşüncenin acımaları, kardeş ayaklarının yumuşak izleri ovada, suçsuz izler,

Böyle dedi, bir bir taşıdı bize adançlarını çoğul süresi dünyanın;
Tükenmez bir çağa en arı gülüşler en kuytu gözyaşlarında, bizim
bilincimiz kurar yüceliğimizi,
Bir düşüncede oturuyoruz, taştan evlerimiz yıkıldı bizim, doğumu,
onur yerini seçtik;
Sevinç bu! Sevinç bu!
Yolcu azığını edinir erkenden yola çıkmak için...

YAŞAMI KAZANDIK BİZ

Ağır bir sızıyı yaşıyor yüzler kentin ucunda
Ve yapayalnız bir ölümü akşam oldu mu
İnececik bir hüznün ağarttığı

Yaşamı kazandık biz öfkeler acımalar iç-çekişler
Akşamın sesi bu duyduğumuz çekip giden ıssız yel
Toprağın yalımları büyük uğultular şafakla başlar insanın işi
Yiter gizli gizli ağlayanlar yeryüzü açılır
Gözlerde umut ekmeğin etin sevinci düşüncenin teri
Telaşlı ve güçlü yürek
Unuttuğumuz bir şeyi anımsamış gibi
Akşamı geçişi gibi tutuklunun
Tüketilmiş bir günde eskimiş bir günde
Acının dinmesi gibi

Yaşamı kazandık biz
İnsan gücün sevincinde kardeşçe tavrında eşitliğin
İnsan eşiğinde özgürlüğün ekmeğin umudun eşiğinde
İnsan kendi kendinin eşiğinde

Günün içinde büyüyor sesiniz yankılanıyor dağdan dağa
Ölümsüz gülüşünüz karışıyor alın terinize

TAŞTAN SESTEN BİR DENİZE

Bakamam gözlerinin içine bakamam
Anıların bırakıyor seni
Sokaklar sessiz evler çarşılar arasında
Günlerin yanık kâğıtları arasında
Yaşamı daha kutsal kılmak görevi bizim
Güzü daha güz kılmak yazı daha yaz
Kanı ürperten yağmurlar
Sonra düşündüren sonra alıp götüren birdenbire
Taştan sesten bir denize

Sağır duvarları ardında gecenin
Ekmekler şirketler ardında
Solmuş acıma ve sevgi
Sisli insan yüzleri

Kırlangıç okları iner gök boşluğundan
Bilinmeyen rüzgârlar sonsuz zamanlar
Akar suların soğukluğu
Kokusu bitkinin madenin
Boş ellerin acı bakışların uğultusu

Kim getirdi bu ıssızı bize
Kim verdi soğuk külünü günün
Kapkara bir nehir gibi akan acıyı
Yavaşlığını türkünün
Yüreğin demirini kim

Duyuyorum kimsesiz kıyılarda
Uzayan sesini yüreğin
Yeni yaşamı duyuyorum başlayan isteği
Gece geçildi artık
Varıldı umudun şafağına
Ilık bir güz sabahında
Ölen ve yeniden doğan dünyada

YAŞAYAN ZAMAN

Bir sevince dönüştürür acıyı
Kara acıyı biliyorum seni
Yaşayan zaman
Vuruyor rüzgâr erkenci rüzgâr
Ölümsüz anıya umuda

Ey savrulmuş yaşamlar
Eli boş bir güz dolanır ortada
Tam anımsayamadığımız günler
Sokaklarda insanlar

Bizim cesaret ve umudumuz var
Şafağa götürecek
Gücün yanıbaşında öğlelerin sisinde
Sözlerimizin güneşi
Sıcaklığı ellerimizin

Işıyor dünya yeniden
Sağır güne ağızsız güne
Kararlı bir yüz gibi
Dolan bir yürek gibi

USUL VE SESSİZ KAR

Yaşadık bir deniz gibi
Ağır ve gerçek çağda
Duyuyoruz derinlerde şimdi
Aklın yanıbaşında yaşam
İnsan ölümün yanıbaşında

Bayırlarda yabanıl zeytinler
Toprağa düşen güneş ekmek
Işıldayan sessizlik ter
Alınlarda sabrın yanıbaşında

Bizdik belki de orda orda
O düşünceye dönüştüğü yerde yaşamın
Kana belenmiş yüzler ölü eller
Vücudun beslediği toprak
Kaldırımlar kapı önleri
Hakkımız olan güne doğru
Yüreklerin umutla dolduğu yerde
Yürüyorduk uzun bir yalnızlıkla
Günlerin külleri içinden yarına

İnerse acı yerlere gecenin içindeki yara
Gözyaşlarına değin sevinçlere
Gözlere hüznün yuvalandığı
Korkup bakamayan gözlere
Kendinden güçlüye çocuk gözleri gibi
Tuzu anımsayın sokaktaki

Yorgunluğunuz düşürürse sizi
Yürekte taşıdığımız sıcak kan gibi
Yaşarken bu tükenmez inancı
Bu düşünceyi varlığımıza sinmiş
Duyun bir sesi duyan gibi

Bakarken ötelere yakın ufka
İnsanın insanca yaşaması
Sislerin içinde erken ölümlerin vakti
Gölge ağaçlar sabah serinliği
Yarı aydınlık evler yiten duvarlar

Yarın bizimdir yâr
Kırılacak zincirlerimiz
Usul ve sessiz kar

VE GECENİN İÇİNDEN AYDINLIK

Günün erken saatinde sabaha bakıyorum
Şafak söktü sökecek
Bitki toprağa vuruyor çiçek dala
Derisi düşüyor bir eski dünyanın
Acılar sessizlikler üstüne
Yeniden harlıyor ateş suyun altından
Yüreğe gelen kan gibi parıl parıl
Düşüncenin ve ölünün vakti yok artık
Taşın ve kararın vakti yok

Ağlamalarla dolu evler yalnızlıklarla
Yasın ve güvercinin indiği
Çekişilen azarlanan çocuklar
Kentler yüzen adalar gibi suyun içinde
Boşlukta duran sesler soğumuş yürekler
İnsanın vakti yok artık
Bitkinin ve öfkenin vakti yok

Balıkesir'in oralarda bir yerlerde
Tarlalara iniyor tütüncüler
İnce bir rüzgâr uykulu yollarda
İşçi evlerinin ışıkları yansıyor bana
Etsiz ekmeksiz odalara sığınan acı
Küçülen yüz daralan yürek

Sabaha bakıyorum
Daha uyanmamış iyilikler
Uzayan sokaklar dükkânlar tuz
Kan ve ter uyanmamış
Ah bilemedik bilemedik biz sevinmeyi
Gülmeyi açık gündüzü
Gizemli geceyi
Tüy gibi isteği içimizde
Yağmur ve unutkanlık içinde

Şafak söktü sökecek
Bir kıymık kopuyor ufuktan
Bizim olan bir dünyada
Duyan ve susan
Umudun ve sabrın vakti yok artık
Suyun ve ekmeğin vakti yok
Acının içinden geliyor sevinç
Ve gecenin içinden aydınlık

İNSAN AÇIKLANDI ARTIK

Rüzgârların uğultusunu dinliyorum
Ve gelişini senin dalgaların içinden
Terin ıssızlığı soluyor
Sevincin gerçekliğin gözesi ter
Kırlangıcın suyu
Uzakta usul yağmurlarda Asya
Ya da eski bir sokağı Avrupa'nın
Bursa'da şeftali bahçeleri
Yaşam çağırıyor bizi yaşam
Yeniden yaratmak için dünyayı

Ağır ve üreten ellerinle tutacaksın
Günün gücünü
Evinin duvarına dayayacaksın sırtını
Güvenle ve ağırbaşlılıkla
İş dönüşü ve soğanlar kuruyacak güneşte
Senin yalnızlığın gecenin ucunda
Dağınık güzde
Otun çığlığında çağrısında denizin
Unutmam bunları unutmam

Ey uzayan yollar sağır duvarlar
Çırılçıplak bir yürekle yürüdüm yaşama
Çalışan ellerle
Gecede duran saatler
Soğuk ışıkları kentlerin
Camlara dayalı alınlar
Bekleyen ve umutla büyümüş gözbebekleri

İnsan açıklandı artık

NOTLAR

Durduk bütün gece
Hiçbir acıya varmadan kuytusunda yüreğimizin
Sessizlikler yığınında sabrın yanıbaşında
Zaman eğri bir kapı aralanan geleceğe
Yoğunlaşması insan sevgilerinin unutulan bir şeyin yaşanmamış sözcüğün

Toprakta buğunun yoğunlaşması ekmekte tuzun

Günün bir yerlerinde umudu vuramayacaklar
Alın terini vuramayacaklar inanmayın onlara
Zulmün kanlı ağzı toprakta
Tozlara bulana bulana kırıla kırıla kanlı elleri

Sümbüller karanfiller bir akşamüzeri ey memleketim halkım
Sonsuzu eler toprağa, umudun toprağına
Masalsı gerçekliğin tutar süreyi, gülüşün yankılanır kıyılarda
Sızar ılık teri özgürlüğün
Kavganın ve kanın akşamlarda
Yarınki yaşam uğruna

EY UNUTULMUŞLUĞUN İNSANI

Ey unutulmuşluğun insanı
Sabah sisinde, Anadolu yazılarında, sabrın sıkıntıyı yendiği yerde;
Elin, üstünde bir onur ışığının, dünyaya vuruyor yeni yeni;
Karga izlerinde, kızgın taşlarda, sessizce çekildiği saatte ufukların,
Bin bir güçlükle, kırış kırış ama mağrur,
Kendini büyüyen bir ağaç gibi insanın eli;
İnsanın eli sömürgenin sabah uykusunda,
Beyaz yalnızlıklarda, parsellenen toprağın bitiminde,
Yüreği sıkan acıda insanın eli,
Yalanın aşağılık süresinde insanın eli.
İnsanın eli ince bir serinlik gibi geçiyor havadan
Sevince kesmiş, önce kesmiş, koflaşmış bir taş değil o güneşlerde
Savunan, toplayan, yaratan, insanın eli.

Ey unutulmuşluğun insanı,
Sabah sisinde, Anadolu yazılarında, sevincin acıyı yendiği yerde;
Ayağın, üstünde bir diri toprağın, bir düşüncenin derinliğinde;
Tozların üstünde büyük umutlu izler insanın ayağı,
Çekingen, kararsız bir ırgat ayağı değil artık o,
Suya düşen bir çınar yaprağı değil,
Taşlaşmış bir iz değil;
Yaşamımızda, düşümüzde yürüyor insanın ayağı,
Gecenin içindeki sesi yürüyor, karanlıktaki ışıltıyı,
Çoğala çoğala kafamızda,
Anılarımızda çoğala çoğala.

Ey unutulmuşluğun insanı,
Sabah sisinde, Anadolu yazılarında, yaşamın ölümü yendiği yerde;
Gözlerin, bir çiçeğin mavi yarasında,
Soğuk buğusunda bir dağ suyunun;
Bakıyor insanın gözü,
Yıkıntının tuzuna,

Unutulmaz çekiye,
Kahreden yaşama;
Bakıyor insanın gözü
Ekmeğe, öküze, eve;
Bakıyor ıssız yoluna onurunun;
Acıya bakıyor, sevince, umuda;
Bakıyor,
İnsanı aşan
İnsan kavramına.

GECEDE

Unutulmuş bir saat vuruyor
Gecenin uzağında bir yerlerde
Bir kapı kapanıyor ardından
Düşüncenin en bilinmez vaktinde

Karanlığın dişleri onlar
Yüzleri yok gövdeler
Dönüp duruyor çağımızda
Napalmlar iniyor üstümüze

Çocuk gözlerinin bittiği yerde
Ilık bir kan
Karanlıkta
Sıcak bir ölü

Yaralı bir hayvan gibi geçiyor sokaktan
Yaşam
Adını bilmeyen bir insan gibi

ZAMANIN YÜREĞİ

I

Toprakta oturuyorduk güneşli bir günde keçi yolları sarıyordu
dağlara doğru
Günün yalnız ateşlerinde acıyı anımsatan
Hangi kanın ılıklığı havada hangi ıssızlığın hangi ağır zamanın
yeli
İner yaralı ovalar güneylere denizin soluğu anıyı yaşatır
Yeni bir düş gerek dünyaya kurumaz kötülüğün kanı
Yeni bir yasa gerek gölgelenmiş yüreğe kışı bitirmek için
Kim ısıtacak acıyı kim iletecek çığlığını günün ey ulaşılmaz güç
ey inanılmaz güç

Bu son çağ bu son çağ ne açlık ne kulluk ne sömürü
Ünlüyoruz gecenin sonunda yiğit bir halkız biz
Anılarımız ses verir hâlâ uzak ovalarda puslu denizde
Sabırla içe kapanık bir halkız biz bakışlarında saklı yaşamı
Ölümü ve yalnızlığı geçtik
Kanlı ıslıkları yüzyılların göğsümüze vuran çılgın rüzgârı
Vergiden gözyaşlarından korkunun sesinden
Taşın uykusu gibiydi sessizlik yüzyıllardır süren
Ölümün ıssızlığı doğumun yüce alınların ıssızlığı
Acıklı yalnızlığı insanın iner daha derinlere
Ey yenginin hüznü boyun eğmelerin ıslak toprağı
Bu son çağ bu son çağ
Acıyı kıracak artık insan ısıtıcı ikindi güneşleri
Alınları eğilten açlığı kıracak
Geceden gelen çığlık yüzünü belirtti
Açıkladı alçaklığı

II

Bakışlarında saklı yaşamı ellerde adımlarda saklı
Doğuya doğru güneye doğru ya bir ince yalnızlığında trenin
Ya bir otobüs ya bir kağnı bırakılmış çıplak
Gevenler sararmış ovada sulara iniyor daha turnalar
Sonra gidecekler eğrim eğrim katar katar
Bir soğuğa bırakıp yüreği orada söylenmemiş sözler
yaşanmamış zaman
Issız ve soğuk bir yeryüzünde
Dolaşabilirim daha dolaşabilirim kıyılarda
Dağ yollarında kırmızı davulgalar arasında
Yaşamanın tek şey olduğu yerde
Ordan oraya vuran türkü eski kerpici akıyor evlerin
Bırakıp yarayı ve kederi çocuklara
Suskun kadınlara ölü taşların yanındaki
Dibek taşları boş
Kurumuş gözyaşı kurumuş toprak kurumuş söz

III

Eğri bir şarkıdır anılarımız çırpınan inleyen
Toprak evlerin avlularında
Uğuldayan ovada öğlenin çölünde
Kandan alın terinden bir güç yükselir tutar bizi
Yoksulluğun irini yayılır güne
Savrulan tozu kuytu köşelerde ölüm alanlarının

Onlar çıkardılar madeni buğdayı çıkardılar kaldırdılar
aç harmanını
Umudu yeşerttiler diri tuttular yaşamı sevinci
./

Çınarlar diktiler gür sesleriyle konuştular gölgelerinde
Sessizce indiler güneye kıl heybeleriyle pamuğa indiler tütüne
Güneşlerde uyuttular bebelerini
Namus ve yiğitlik yayıldı ellerinden
Dosdoğru bakan gözleri vardı
Bir çocuk yüreği taşıdılar göğüslerinde
Savaş ve onur ve ölüm örtüsü toprağın
İnsan
Yürüyor ovanın ucunda
Bir merhamet ılıklığı havada
Uzaklarda taze bir ot kokusu
Soyunup topraktan
Bir şeylerin uğultusu
İnsan
El ele vermiş yüreklerde
Sevinçli yüreklerde
Kıyısında kardeşçe bir yaşamın

IV

Kuşlar çekilir bilinmeyen ormanlara bir sessizliktir gitgide sevi
Bir titremedir umut sağılır güne kanayan yara
Sabahın beyaz sevinçleri
Özgürlüğün umudu bu geleceğin sabrı
Şaşan düşünce çocuksu saflık nedensiz sevinç
Bir gün inince özlem ılık yağmurlar gibi yollara
Erzurum köylükleri Soma madencileri tersane işçileri
Yüreklerin ıssız ağızları ey büyük düşünce ey büyük düşünce
Günün tükenmez aydınlığında
Ekmek ve açlık arasında yara izleri kıyımlar arasında

Bir dağ yeli gibi Yozgat kırında yüreğin ıssıza karışan
Çatlayan kara toprak gibi Urfa'da sıcakta

Düşlerin daha yırtıcı gerçeklerden
Yepyeni bir zaman ellerinde kardeş bir zaman elcil kinsiz
Gecede yaralı alınların eğildiği saatte kinin acımaya dönüştüğü
saatte

Toprağın umudu tükenmez ışığısın alın terinin
Kanımızdır yeşerten yaşamayı kardeşler
Issızın yüreği küt küt atar ovada nehirler geçip gider yukarılara
Uzakta yazıda ırgatlar çağın külleri altında
Zehir yataklarında madenciler
Yaşadınız havada yanan yüzlerle ey bin bir elinizle karın üstünde

Bilinmeyen ölümlere yürünen zaman
Alçak zaman en kanlı ihanetlerin çöreklendiği zaman
Yaşamın yanında ölümün soğukluğunda
İnsanın uzak bir mutluluğa değindiği
Bizim olan zaman ürettiğimiz zaman
Kavganın ve tasanın parıltısı tamamlar yüreği

V

Duyulmayan anısı bir öğlenin yaşamın bakırı yüzlerde
Eski soluk kıyılarda yarına ilettiğimiz yürek
Biz büyütüyoruz biz bu acı kökü dünyada
Payımızı yaşamak için
İkindiye varır gölgelerimiz ağırlaşır günün kabuğu
Gitgide yayılır toprakta özgürlüğün kanı
Yavaşça arıtır tuzu ve iner ince bir sızı belleğe
Yaşanmış ve yaşanacak her şey adına ey
Bizim olan yarın adına

GÜN

Orhan Peker'in anısına

(Dünyayı çizdin, insanı, doğayı
açık yürekle, kanayan yürekle.)

1. Çıkar bir aydınlığa
Sevgiler anaların ellerinde,
Gece yollarında ayrılıklar,
Yoksulluk ve savaş yıktı insanı
Sessiz yiğitlikte görünmeyen acıda.

Tüten bacalar dinmeyen deniz,
Işıkları yanık kalmış evlerin;
Titriyor kan titriyor yerde
İnsanın tutulmuş yolu üstünde.

2. Ah gömemem bu umudu,
Bu iyiliği, bu karanlık sokaklara
İnen aydınlığı, eşit sadeliği,
Bu sakin onurunu insanın.

Yarım kalmış ezgileri düşündükçe,
Yaslı bir yüreğin dediklerini,
Birden önceki yağmurlarda
Gezinen çıplak ayakları;
Düşündükçe yapayalnız bir kalabalığı
Korkunun köşebaşlarında.

3. Günü bölüyorum ellerimle,
Umutların beslendiği toprakta;
Saf yüreği arıyorum yaratmak için,
Düşüncenin insanını, ovada
Ayak izlerini, kimsesiz acı ahlatı;
Sonsuza gidişleri arıyorum gözyaşlarını,
Yaşamın nedenini anlamak için,
Dağınık kargaları Çankırı üstünde,
Sabanları, ağan yıldızı.

4. Gün ağır düşüncenin yanı başında
Varmalı geleceğe, çıkıp ölü yerlerden,
Akıp giden ulu nehirler gibi;
Toprak saklar kökleri
Ve yaratan hüznünü insanın.

Ne kadar yakınım şimdi,
yüzlerdeki sevince,
Ağarıyor ellerim bir ağaç gibi,
Göğü eliyorum bir öğle sessizliğinde.

UZUN GÜN ÖLÜLERİ

Kentin üstünde bir bulut sesi uğultulu,
Kimsesiz yollarda uzun günde,
Yaralı insanlar iniyor gölgelere;
"Sokaklarda yalnızlık kaldı"
Güz soğuğunda beyaz bir ışıkta,
Sürüyorum yüreğimi ellerimde;
Yitik günün belleği,
Ölüler, ölüler, ölüler.

Akşamın sonunda kanayan
Bir yüreği duyar gibi;
Evlerin hastanelerin yanında,
Yanık günlerin kirecin yanında,
Beyrut'ta kimsesiz bir rüzgârda
Duyuyordum ağlayan yüreği.
Afrika'da, Asya'da, Amerika'da
Ölü yüzleri sokaklarda
Yıkılmış duvarlar, atılmış yollar,
Soğumuş beden sonsuza kadar susmuş ağız,
Kiminle konuşacağım kiminle,
Kan sızıyor toprağa.
Yanık gövdeler, kül yığını evler,
Kimsenin çıkmadığı kırık merdivenler evlerde,
Kimsenin açmadığı kapılar;
Gözyaşsız gözler karanlıkta, sessiz gölgeler
Suyunu içmek için öldürdüler seni,
Ekmeğini yemek için.

Anaların yasları kapıları çalıyordu,
Çığlıklar geçiyordu sokakları baştan başa;
Çekilmiş yürekleri içinden örtülmüş düşüncelerin,
Gözsüz umutların toprağa düşen yıldızların
Soğuk taşların içinden.

Özgürlük için savaştınız, yurtlarınız için,
Esinlendi yaşam
Yiğitçe ve hazin ölümünüzden;
Onurlandırdınız çağınızı.

YENİDİR ZAMAN

Sizin güveninizle aydınlanır toprak;
Kendini denize süren bir nehir gibi,
Gün uğuldar bilinmeyen sokaklardan,
Akıp gider insanların düşleri.

Açık yüreklilik büyütüyordu yüzlerdeki yanığı,
Yenidir zaman;
Bir onurla yıkandıkça ıssızda,
Gecenin serin sularında,
O köpeğin havladığı gecenin,
Kavak fısıltılı gecenin.

Toprak gibi gerçek eller tutuyordu
Sabrın ağır malasını,
Uyanıyordu insanlar, ağarıyordu su,
İnsanın açlığı alçaltır insanlığı,
Karanlığı açıyordu kötüyü yenen yürek.

Yaşam sizi küçültmeden sürüp gidecek,
Minnetsiz düşünce açık bir kavgada,
Ölümle kaybolmayacak yüzünüz,
İteceksiniz umutsuzluğu, katı yürekliliği,
Üstün bir koşulda, kardeşçe bir çağrıda.

KAR

Bu ağır saate, başkalaşan saate,
Göçebe bulutlar gibi evler yeryüzünde,
Dumanlı bir suda kımıldayan ışıklar gibi.
Beklemenin ağrıyan değişmezliği,
Doğumlarda uzak bir ağaç sessizliği,
Ellerin yavaş yavaş soğuduğu yerde.

Kar iniyor kapılara akşamdan beri kar,
Beyaz bir derinliğe götürür seni,
Beyaz bir hüzne sürükler, bir belleğe
Ölüleri unutan, ıssız ağıllar.
Gözyaşı tükenir yüzünde, yüzünde,
Çınlar yenik sessizliği yoksulluğun,
Kim görür ölümün sokağa indiğini;
Ağlar gecenin alanında çocuklar.

Yaşamları yağmalanmış insanların,
Ama incecik yürekleri
Yaralı ve çıplak bir ışık evlerde,
Eski duvarlara yansımış yazgıları,
Ömürlerin savrulduğu yerde
Korkuyla uyanırlar geceyarıları
Artık başka bir yer yok gidecekleri.

Soğuk kışlar alır götürür bizi,
Uzaklaştırır kendimizden,
Boşalır evlerin içleri;
Kırık dökük düşler pencerelerde,
O rüzgârsız mezarlıklar gibi,
Sofraların azlığı ezik bir yürekle,
Görmüyor musun insanı insanı,
İnsanı,
Acı çağımızdaki insanı,
Günün içinde geleceğin başladığı yerde.

KENTİN KÜÇÜK SOKAĞI

I

SOKAK

Çocuklar koşarlardı sokaklarda
Güneş taraçalarında
daralırdı yüreğim
Yaşlı kadınlar evlerinin önünde
Konuşurlardı akşamlara kadar
Hava iyi ve merhametli bir yüz gibiydi
Kentin içinde bir yerlerde gençliğim –
Solan yüzü sevgilimin omuzlarında yanardı saçları
Hazin bir yalnızlığı çığıran vapur düdükleri
Tren dumanları akşam garlarında

Tüm düşüncelerin gizlerin başladığı bu yerde
Doğumun başladığı ölümün başladığı
Yavaş yavaş yürüyen hüzün
Evlerden çarşılardan uzun öğle saatlerinde
Kan gibi akan çocuk gözyaşları gibi
Islak dar sokakları kentin çıkar boşluğa
Toprakta kuruyan yağmur gibi yiter zaman

Ey yüzünü karanlığa verip ağlayan
Denize iner hıçkırıkların
raflarda sıralı giysiler yiyecekler
Ve insanlar eski sokaklarında dünyanın
Yaşamın kırık koluna dayamışlar başlarını
bir soğuk güne durmuş yürekleri
Ve ölenler yıkık duvarlarda sonsuza kadar
Artık ne yürüyebilirler bir daha ne de üşür içleri
Çiğ aydınlığında öteki yüzlerin

Yaşamların gizli sadeliğinde
Gülüşlerin nedenine inmek zor
Çamaşırlar asılı pencerelerden tozlu kapılardan
Aşağı doğru inen kalabalık
acının götürüldüğü yere kadar
Geçen rüzgârlarda yavaşlıyor solukları
Öğle saatlerinin bittiği yere kadar
İsteklerin kararların bittiği yere
Öğren artık öğren akan suyu ayrılıkları
Soluk güneşleri yaşamına vuran
İşyerlerini hanları karışık dükkânları
Ve ovada sessizce yankılanan
derin toprağı

II

AÇIK GÜN

Açık bir günü yaşayacağız burada evlerin üstüne inen
Rüzgârın gününü suyun gününü
Bir tarla gibi onardım onu
Bir yol gibi açtım sürdüm bir nehir gibi
Kan sızıyor memelerinden
Güneşte camlar düşüyor boşluğa
İnsanlar kurumamış alın terleri
Yalnızlık vuruyor kapılara
Gölgelerin indiği gözlerin yiğitliklerin
Pencerelere çarpan sözler
Gidenlerin bıraktığı boşluk ıssızda
Daha soğumamış külü yaşamın

Soramam geçen vakti soramam
Ölümleri yoksullukları
Taş vuruyor kapılara

./

İnsanlar döndüler evlerine
Geleceği vuruyor ince yürekleri
Doğumu besleyen ölüm
güneşte ağaran kan
Acı gün bitiyor ısınacak bakışlar
Toprağı ve ekmeği kutsayacağız artık
Uzun bir yol yüreğimizde
Savrulup geldiğimiz
Yaşamın en anlaşılır yerinde

SÜRGÜN

İçimize bir tortu gibi çöken akşamda bakışlardı ellerdi unuttuğumuz, yolda bir rüzgâr eski günlerden. Özenle geçip bir düşünceyi ve anıyı işe yaramayan.

Ey çalışan ellerin aydınlığı yarayı akıtan! Büyüyen kumlu sesleri sokakların. Belli belirsiz gidişler, eksik güneşler damlarda.

Bir yüzü yarattın sen sürgününün tuzundan, özgürlüğünü arayan yepyeni bir insanı.

GÜNÜN ARDINDAKİ GİZ

Kulak ver kentin mor sesine
Makineler frezeler tornalar
Aşağıda kırılan yorgunluk
Pazara düşen ekmek
İnlemeler kopan kol sevginin
Öksüz sesi dönelim dönelim evlere
Yitirdim oğlumu diyor biri
Bacımı yitirdim bir güz soğuğunda
Beyaz ışıkta iyice öldüğünde ölüler
Başıboş günün aydınlığı şaşkın
Çıkmaz bir sokakta dönelim evlere
Rüzgârlı yalnızlığa kulak ver

Kimsesiz yollarda bitkin gecede
Zamana karşı toprağın üstünde
İnsanlar insanlar insanlar
Günün ardındaki giz ince bir ırmak gibi
Yüzler ne mutlu ne mutsuz
Belli değil düşledikleri
Sonsuz güz küllenmiş kor
Aşağılarda süren yaşam
İstasyonlarda sabah oluyor

SİS

Geçiyorum kentin küçük sokağından
Evler yeni bir yolculuktaki gibi taşın
Çınlayan ıssızlığı siste nemli bodrumlar
Yaşamaların pası denize uzanan
Dağılan gökyüzü ötelerde
Ey yitik ada ey yüreklerin eskidiği yer
Balkonlardan çatılardan inen düşünce

GÜN BEKLİYOR BİZİ

Geçip gidiyorsunuz bir yöne
Acı düşlerden içinden deneylerin
O hiç tükenmeyen sokaklarda
Yaşam doğruluyor habire kendini
Gözyaşına karşı yoksulluğa karşı
Silemem gördüğüm şeyleri
unutamam da
En dar vakitlerinde dünyanın
Yeşeren kökleri yanan ateşleri

Gün bekliyor bizi
Sıcak bir yağmur gibi ovada
Uzun bir zamanın arkasında
Değişmiş kentin ölüleri

KARANLIKTA CAMDA TOPRAKTA

Bütün bir gece kımıldamadım
Anımsayarak yaşamımı
Yitirdiğimiz günler kitaplar sevgiler
Issıza gömülen yüzler bellekte
Giden sevincin zamanı
Bilgiyle oyun arasında
Havada gülmeler konuşmalar
Ve donup kalmış anı

Ah uğultulu okul bahçelerinde
Kuru yapraklarla sürüklenen gölgem

Umudun koruyla ısındı içim
Karanlıkta camda toprakta
Dağılan tren düdüklerinde
Denedim kendimi ve yaşamı
Acının sözcüklerini denedim
Sevincin sözcüklerini
Dünyaya yerleşmek için

Ah uğultulu okul bahçelerinde
Kuru yapraklarla sürüklenen gölgem

Şimdi siz varsınız artık
Korumak için yaşamı
Ağlamak için gülmek için
Yüceltmek için yurdumu ve insanı
Kitabı gördünüz ekmeği gördünüz
Dünyayı tarttınız sevgiyi öfkeyi
Derin bir koronun içinde gidiyorum

Ah uğultulu okul bahçelerinde
Kuru yapraklarla sürüklenen gölgem

AKŞAMIN SONUNDA

Akşamın sonundayım karanlığı aşan yolda
Yitirmesin istiyorum değerlerini insanoğlu
Dinmeyen öfkenin rüzgârı, yatıştıramadığın korku
Bedenini öldürene kadar
Bir deniz gibi kendi suyunda boğulmuş
Çok uzaklara sürükleniyorsun, sen insansın
İnsansın sen, doğumu ve ölümü gördün
Ellerinle kazıdın alınyazını, kattın ışığını taşın
Yüreğindeki sevgiye sevecenliğe
Çağırdın nesneleri

Yaşam gösterir doğru yolu
Geceyi tüketir gündüz,
Pancurlar vurur zamanın duvarlarına
Kanın besledi yeryüzünü, araştırdı bakışın
Korkuyu ve uysal ölümü
Düşün yüreğindeki aydınlığı veren gücü
İnsansın sen, emeğini düşün
Aşılmış taraçalarda, fabrikalarda, yolda
Düşü gerçek kılan, yapıyı,
Çelik bir dünya açan aynı gökyüzü altında
Uzayan yazılarda tohumu dönüştüren ürüne
Sevinçte yenen acıyı.

IŞIK

I

Gün doğarken anımsayın beni,
Işıkta olacağım;
Güvenilir bir yarına doğru dönen yazgım,
Varlığın kapıları vaktin sesleri,
Ayrılmasını öğrendim,
Bizi sürükleyen şeylerden,
Buğdayın tarlalardan ayrılması gibi.

Geniş toprağın, taş duvarların insanı,
Günün uzun sularında,
Kendi içine baktığın zaman,
Kırık bir camdan,
Kendi ruhuna,
İnce kimsesiz hıçkırıklar kapıların ardında.

Ah neyi bilmeli şimdi, neyi düşlemeli,
Yorgun denizinde belleğin...
Düşünceyi bölen saatlerde,
Göz alıcı pazarlar, sanayi artıkları,
Bulanık tutkular, pas ve kül.
Bırakarak birilerini ölümlerin ortasında,
Olumsuz biten aşkların,
İğreti giysilerin,
Ağaç dalları gibi yüzlerimiz,
Eskimiş bir hüznün eteklerinde.

Ve insanlar elleri unuttuğumuz,
Tarihin silinmiş yolunda,
İncecik kanadında acının,
Ey günün çıplak ışığı biçimlendiren nesneleri,

./..

Sadeleştiren
Gülüşün ve gözyaşının insanını.
Kim ağlıyor şimdi uzun bir duruşla,
Kim duyuyor solgun yaşamı?
Yağmurlar,
Sokakların yapayalnız sisindeki evler,
Ve havada sabah ezanları.

Yarım kalan bir dünyada,
Ateşle suyla aramdaki,
Gecedeki ölen denizle.

Nerde nerde nerde sevinci
Alın terinin?

Rüzgârın yalnız sesinde silinen yüzler,
Toprağın konuşamayan açlığı,
Bir sabah denizi gibiydik, gecikmiş bir rüzgâr gibi,
Vicdanın açıldığı saatte.

Çam ağaçları zeytinler iner kıyılarına,
Sislerde dağılır kırmızı yapraklı yolları,
Ey güzel yurdum, ey en uzun deneyi yaşamımın!

II

Yorgundu her şey dağınık bir yüreği saklıyordu
Soğuyan bir yüreği,
Düşüncelerin, sabırların arasında.
Ve ağlayan insanlar,
Ve kendilerine, çocuklarına, annelerine ağlayan insanlar.
Ey sessizliğinde gecenin kimsesizliğinde,
Yavaş bir yüreğin eğilen gözleri,
Uzak düşlerin sundurmalarına bakan çekingen gözleri;

Bir öğle ıssızında geçiyordun,
Yaşamın taştan yolunu,
Yapayalnız ve atılmış,
Kırlarda akşamüstleri suya vuran
Gölgeler gibi.

Güneşlerin ıssız toprağı üstünde
Alın terinin yaralı toprağı üstünde.

Çocuk yürekleri gibi sonsuz yaşam,
Bütünlenmemiş bir geleceğe doğru,
Ezik ve suskun,
Gündelik bilince çağıran.
Varamayacak mıyız suların eşiğine yarı aydınlık günde?
Varamayacak mıyız kavakların bin yıllık yalnızlığına?
Bu sessizlikler yığınında.

Atom bildirileri, nükleer silahlar,
İncecik ömürler elenir ovada,
Düşlerin ölümünde, kardeşçe günde yayılır dünyanın kanı,
Su başlarında rüzgâr, sürgün turnalar,
Gelincikler ve korku ıssızda.

Dönemem artık geriye, çabam boşuna,
Göremem denizdeki güneşleri.
Kutsamalıyım düşlerde alnınıza inen kanı,
Aydınlık ellerinize inen iyiliği,
Ölümle yaşam arasında,
Ve sizi biçimlendiren gerçeklerle sisler,
Ve sabrınızın olgunlaştırdığı düşünceyle saf eyleminiz arasında,
Duyuyorum yüreklerin atışlarını, düşmanlıkları duyuyorum dostlukları
Günün ılık gizi içinde.

./

III

Çocuklar ağlarken anımsayın beni,
Yorgun,
Uykulu güneşleri kasabaların,
Sürenin yorulan nabzı,
Yanık ellerimin acılığı, bakmasız bakışı gözlerimin;
Çağın beceriksiz yürekleri,
Sevmeyi ve acımayı bilemeyen,
Yaşamayı öğreniyorum,
Geleceğin köklerini,
Ateşin soğukluğunu
Karın sıcaklığını,
Denizin kıyıyı öğrenmesi gibi.

Duyuyor musunuz
Issız toprağı,
Pişman olmayan ölümsüz toprağı,
Doğumun taraçalarını yeni şafaklarda.
Ovada çınlayan saatler dondurdu yaprağını
Yabanıl düşlerin,
Sudaki gizde buluyorum özgürlüğü,
Patlayan göğün ağzında.
İnsan yenilendi unutulmayan kanında çağların,
Yırtık gülüşler, çılgın öfke,
Ey günün ağırlığı, rüzgârda kendine yollar açan
Yüzünü gizleyen ince bir gözyaşıyla.

Bilinmeyen gecenin çığlığı bu,
İşlerin, çabaların, evlerin, dükkânların,
İnsan olmak isteyen insanın çığlığı.

ŞİİR ÜSTÜNE

ŞİİR DENEYİ

Siz ne derseniz deyin şiir bir edebiyat işi değil. Gerek tasarılı, benzetişli deyişler, gerek olduğu gibi söylemek diye savunulan yalın söyleyişler şairi edebiyata götürüyor, önünde sonunda ona bir edebiyat özentisi veriyor. Bir edebiyatı yıkmak, yerine bir yenisi geçirilmek isteniyor. İstenir, tersten gidiş değil bu. Değil ama bu çaba edebiyat üstüne oluyor, şiir üstüne değil. Bir şiirin hikâyesi tekniğinin hikâyesidir sonucuna varılıyor. Bu, başlamadan varılan bir sonuç oluyor. Bir şiirin hikâyesi belki en sonunda tekniğinin hikâyesidir, ama edebiyatçıların çıkarına yarıyacak gibi, en sonunda.

Doğrusu, şair bir şarkı tutturuveriyor. Öylece yaşarken kendiliğinden tutturuluvermiş, yakılıvermiş bir şarkı. Kişiliğini savunmak, deneyini saptamak için. Şiir bir hayat deneyidir, bir yaşama anlayışıdır elbet. Şair doğru gönlünce, doğru kafasınca yaşamasının şeklini anlatır, deneyini anlatır. İyi ve kötü şeyler, tartışmalar, değer yargısı, bu kadar günlük güneşlik, bu kadar yaşanılası dünyada.

Bir şiirin hikâyesi şairinin hikâyesidir.

Öncekiler bir konuştuğumuz gibi yazmak var, diyorlar. Buna düz-yazı diyorlar. Bir de ölçülü, ya da vezinli kafiyeli yazmak var. Bu da nazım. Sonrakiler şiir için bu öğeleri yeter bulmadılar. "Eda" koydular bunun adını, deyiş koydular. Aynı kapıya çıkar ikisi de. İkisi de şiir için bir güzellik aracı, bir bellek yolu, anlaşılsın diye bir alıştırma yöntemidir. Oyun düpedüz. Gerek kafiyeyi, vezni, söz ve anlam zanaatlarını şiir sayanlar, gerek aksine

özel bir düzene, benzetmesiz, andırmasız, her gün kullandığımız sözlerle bir deyişe varmak isteyenler aynı işi yapmışlardır sonunda. Önceden bir biçim, bir kılık kaygısına düşmüşler, bu yüzden de eli kolu bağlı çıkmışlar yola. Bir biçim, bir kılık kaygısı belleklere yerleşmek, hoşa gitmek kaygısından başka nedir ki. Günümüz şiirinin ereği "Güzel" olamaz.

Peki şiirin özel bir biçimi, ayrıntısı olmayacak mı? Kuralları, tanımlaması bulunmayacak mı?

Bir romanda, bir hikâyede, bir tiyatro yapıtında bulduğumuz şiirin özel bir biçimi, ayrıntısı, kuralı mı var? Var aslında. Ama bu bugüne dek alışageldiğimiz güzellik öğeleriyle yapılmıyor, öze göre, iç-görüye göre yapılıyor. Doğrusu, anlam, yaşama, oluş, duyu, düşün yapıyor bunu. Kuralları var. Biçimden çok önce, şairin kişiliğinde var.

Bir okulsuzluk, bir sınırsızlık ortaya sürdüğümü görüyorum. Eh, şiirin okulu olmaz elbet. Hem şiirdeki zevk üstüne, biçim üstüne değişimler, salt şiire özgü değil ki. Romanda da, hikâyede de, öteki sanat kollarında da birden olur bu...

Örneğin anlatıma özgü değişimleri alalım ele. Son yılların bilimi, zevki, anlayışı, düşünü, edebiyattan kaçmayı, karışık, süslü anlatımdan kurtulmayı gerektirmiş. Gerçeği, sezgiyi, düşünleri oyun yapmadan ortaya koymayı gerektirmiş. Çeşitli sanat kollarında olmuş bu anlatım. Elbirliğiyle, ortaklaşa. İyi de etmişler, böylesinin de tadını çıkarmışlar.

Gelelim öz'ün değişimine.. "Garip"çiler anlatımda, biçimde bir yalınlığa, gerçekliğe giderken özde, hiç alışılmamış olan bilinç-altını salık veriyorlar, bunu şiir savaşında bir "ganimet" sayıyorlardı. Bilinç-altını symboliste'ler de, Valéry de, başka anlatımlarla, başka amaçlarla da olsa, "ganimet" saymışlardı. "Tabiat zekânın müdahalesiyle tagyir edilmemiş halde ancak" bilinç-altında bulunabilirmiş. Bulunur, ama tabiat bulunur. Ya insan? Bilinç-altını boşaltma işinde bilincin ayarlamasını, denetini dilemek çelişikliğe düşmektir. Kaldı ki bu çelişikliğe surréaliste Breton hiç düşmedi. Bilinç-altını kurcalamak başka bir görüş açısıdır, insanı bir kez daha aramaktır belki.

"Safiyet ve besâtet" (katkısızlık ve basitlik) şiir öğeleri ola-

maz elbet. Besatet neyse ama safiyet ne demek. Bunu savunanlar, zekânın değiştiremediği doğa'yı bilinç-altında ararken, biraz aşağıda "İnsan ruhunu bütün giriftliği ve kompleksleriyle" orada bulduklarını söylüyorlar. Eh, bu "sanatçıca bir çocukluk" da olsa, gene de safiyet olamaz. Olsa olsa saflık derler buna.

"Garip"çiler şiiri şairanelikten kurtardıkları, dille büyük ilgisini buldukları, insanı da yeniden aradıkları için şiirde "hudut genişletme ameliyesini" başarmışlardır.

Diyerek bugüne gelmek istiyorum. Bugün neler yapılmıyor şiirde. Çocukluk anıları, doğal olacağım kaygısıyla bilinç-altı, çağrışımlar. Bir yanda kafiye, bir yanda imajism, ritm bir yanda. Uzun uzun Whitman'ca bir düzen, çok-seslilik, yarım kafiye. Fizik-ötesi, fizik-berisi.. Bir dengesizlik, bir değer karmaşıklığı. Şair çeşitli görüntüler karşısında kalmış.

İmajism savunuluyor. İmaj her çağda anlatım öğesi olarak kullanılmıştır. Ama anlatım öğesi olarak. Sırf imajism yapmak yeniden "şahane bir şairanelik"e düşmekten, sanat değil, zanaat yapmaktan başka bir şey değildir. Ölü doğmaktır bu. Divan şiirini açıver de gör. Üstelik onun savunduğu bir düşün de var ortada. Yok yok, Eliot yapıyor diye böyle şey olmaz. Kaldı ki Eliot bir neo-klasik, bir tahlilcidir. Eski uygarlığın savunucusu, anlaşılmayan insanın sesidir. Görünüşleri peygambermişçesine bağırmaktır.

Buna biraz da çağrışım, çok-seslilik, karanlık ekleyin şiirimizdeki karışıklığı anlarsınız.

Şiir bir hayat deneyi, bir yaşama anlayışıdır demiştim. Bu da yetmiyor, bunun saptanması, savunulması da var. Bu bir insan işi, yüzyılın kişisi, kişiliği işi.

İlk-çağ insanının kişilik ayrıntıları vatandaşlık, tüketenlikti. Orta-çağınki sofuydu. Kaderi kendinden üstün yukardaki bir gü-

cün elindeydi. Düşünmüyor tapıyordu. Vatandaş değildi. Yeniden-doğuş ilk-çağ akılcılığını, açık seçik olmayı ilke yaptı kendine. Sonra klasisizmin ölçülü, akılcı dedikleri "yüksek" duygulu insanı. Yukardan bakan, nerden geldiği belli olmayan yargılayıcı bir akılla ölümsüz duyguları inceleyen soyut bay. Tüketen kişi. Daha sonra kendine güzeli iş edinen, ama kendisini göstermek için iş edinen çelebi. Son yüzyıllar, gerçek yüzyıllar, uran (endüstri). Vatandaş, üreten tüketen insan. Sosyal ürün.

Oyunun ardında şairde bu çağların kişiliği var. Şair sezdiği bu kişiliği taklit ediyor şiiriyle. Asıl düşünü, gerçeği, görünüşleri, değişmeyi taklit ediyor. Deneyini taklit ediyor.

Oyun dedim. Elbette çelişikliğe düşmüyorum. İşe içgüdülerim karışırsa şiir oyun olur. Oynadım, oynayacağım da.. Eleştirmelere, söylevlere, vaazlara, açıklamalara, doğrusu başka yazı çeşitlerine düşmemek için. Oyun şairi gerçeğe hazırlayan doğal yöntemdir. Kabiliyetlerini geliştirmesinin, kişiliğine varmasının yöntemidir. Yaşamanın, hayatın imkânlarıyla denemeler yapmaktır. Ama gene de edebiyat oyunu değil bu. Zanaat oyunu değil. Şair bu iç-güdülerinin yönettiği kişilikle yaşadığı hayatın getirdiği kişiliktir işte.

Şiire, ne yapalım, uyumlu söz diyemeyeceğim. Şairin dilediği, şiirin kafayla okunduğu günler gelmiştir. O size bu doğru, bu ileri, bu yaşama sevinci dolu kişiliğini salık veriyor. Sizin düşüncelerinizin, çabalarınızın, yaşamalarınızın, sevincinizin ne olduğunu, elbette ne olması gerektiğini söylüyor.

Biraz edebiyat yaptımsa bu gene yapacağım anlamına gelmemelidir. Benim ustam 1970'in şairidir.

(*İnsanın Değeri* adlı kitabının önsözü, 1955)

YAŞAMÖYKÜSÜ

Sabri Altınel 16 Nisan 1925'te Susurluk'ta doğdu, 19 Eylül 1985'te İstanbul'da öldü. İlk ve ortaöğrenimini Balıkesir'de tamamladı. 1949'da İstanbul Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Doktora çalışmasına başladıysa da yarıda bırakarak askere gitti. Kısa bir süre gazeteci olarak çalıştıktan sonra öğretmenliği seçti. Saint-Joseph ve Saint-Benoit liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1959'da gittiği Fransa'da bir yıl kaldı.

Şiire çok gençken başladı. İlk şiirlerini Balıkesir'de çıkan "Kaynak" dergisinde 1943'te yayımladı. 1947-48 yıllarında "Sanat ve Edebiyat", "Genç Nesil", "Edebiyat Dünyası", "Kaynak", "Yeni Ufuklar" ve "Yücel" dergilerinde şiirleri çıktı. Bu şiirlerini 1955'te yayımlanan *İnsanın Değeri* adlı kitabında topladı. Kitabın başında yazdığı önsözde açıkladığına göre, Altınel için şiir "bir hayat deneyi, bir yaşama anlayışı"ydı. Şair bu kitabındaki şiirlerle bir yandan Garip akımına, bir yandan da romantik şiir geleneğine karşı çıktı; şiirine akımların dışında bir kimlik vermeye çalıştı. Barış, özgürlük, yaşama sevinci gibi duyguları dile getirdi.

1958'den sonra şiirini değiştirdiği, "Yelken", "Yeditepe", "Yücel" dergilerinde yayımladığı örneklerle yeni bir anlatıma yöneldiği görüldü. 1959'da *Kıraçlar* adlı kitabı yayımlandı. Yalnızlığı, içine kapanık bir halkın çağlar boyu sürüp giden acısını, doğa unsurlarının simge olarak kullanıldığı hüzünlü bir dille seslendirdi. 1960'ta Fransa'dan dönüşünden sonra bir süre şiir yayımlamadı. 1967'de "Soyut" dergisinde yayımlamaya başladığı "Yaban Yazıları" adlı şiir dizisinde neredeyse insancıllaştırılmış bir doğal çevreyle bütünleşmiş köy yaşamının süregelen yalnızlığını destanlarda, ağıtlarda görülen bir dille aktardı. 1980'lerde "Somut" dergisinde yayımladığı şiirleri 1982'de *Zamanın Yüreği* adlı kitabında topladı. İlk kitabı *İnsanın Değeri*'nden yaptığı seçmelerle ikinci kitabı *Kıraçlar*'ı birleştirerek 1983'te *Şiirler* adıyla yeniden

yayımladı.

Sabri Altınel, Türk şiirinin çeşitli akımlarından hiçbirine tam olarak çakışmayan, ama toplumcu bir yönelişin ürünü olan şiirleriyle, özellikle kırsal yöre halkının dramını özgün bir şiir diliyle işlemiştir.

Ayrıca, Lorca'dan çevirdiği 56 şiir 1962'de *Seçme Şiirler* adıyla yayımlandığında çok başarılı bulunmuştu.

Şairin arkada bıraktığı şiirleri ise, ölümünden tam on yıl sonra, 1995'te *Kentin Küçük Sokağı* adıyla yayımlandı.

1996'da ise Federico Garcia Lorca'dan yaptığı çeviriler iki ayrı kitap olarak basıldı *Seçilmiş Şiirler*, *"Cante Jondo" Şiiri.*

(*Ünlüler Ansiklopedisi*'nden geliştirilerek)

YAPITLARI

Şiir *İnsanın Değeri*, 1955; *Kıraçlar*, 1959; *Zamanın Yüreği*, 1982; *Şiirler*, 1983; *Kentin Küçük Sokağı*, 1995.

Çeviri şiir Federico Garcia Lorca, *Seçme Şiirler*, 1962 (yeni basımı *Seçilmiş Şiirler*, 1996); Federico Garcia Lorca, *"Cante Jondo" Şiiri*, 1996.

Adam Yayınları'nda Sabri Altınel'in yapıtları

Şiir ***Zamanın Yüreği***, 1982; ***Şiirler*** (İnsanın Değeri; Kıraçlar), 1983; ***Kentin Küçük Sokağı***, 1995.

Çeviri şiir Federico Garcia Lorca, ***Seçilmiş Şiirler***, 1996; Federico Garcia Lorca, ***"Cante Jondo" Şiiri***, 1996.

İÇİNDEKİLER

Kar 7
Kan 9
Arifin Türküsü 10
Biliyorum 11
Yaşama Sevinci 12
Bir Şey Söyleyin 13
İnsanın Değeri 14
Bir Bütün İçinde 19
Günün Diri Aydınlığında 19
Kıraçlar 20
Yaşamı Kazandık Biz 23
Taştan Sesten Bir Denize 24
Yaşayan Zaman 25
Usul ve Sessiz Kar 26
Ve Gecenin İçinden... 28
İnsan Açıklandı Artık 30
Notlar 31
Ey Unutulmuşluğun İnsanı 32
Gecede 33
Zamanın Yüreği 34
Gün 38
Uzun Gün Ölüleri 40
Yenidir Zaman 42
Kar 43
Kentin Küçük Sokağı 44
Sürgün 46
Günün Ardındaki Giz 47
Sis 48
Gün Bekliyor Bizi 48
Karanlıkta Camda Toprakta 49
Akşamın Sonunda 50
Işık 51

ŞİİR ÜSTÜNE
Şiir Deneyi 55

YAŞAMÖYKÜSÜ 59
YAPITLARI 61

Şiirlerinden seçmeler
Şiir üzerine düşünceleri
Yaşamı
Yapıtları

Sabri Altınel ilk şiirlerini Balıkesir'de çıkan "Kaynak" dergisinde 1943'te yayımladı. 1955'te basılan *İnsanın Değeri* adlı kitabının önsözünde açıkladığına göre, şiir onun için "bir hayat deneyi, bir yaşama anlayışı"ydı. Şair bu kitaptaki şiirlerle bir yandan Garip akımına, bir yandan da romantik şiir geleneğine karşı çıkıyor; şiirine akımların dışında bir kimlik vermeye çalışıyordu. Barış, özgürlük, yaşama sevinci gibi duyguları dile getirmekteydi. 1958'den sonra şiirini değiştirerek yeni bir anlatıma yöneldiği görüldü. 1959'da yayımladığı *Kıraçlar* adlı kitabında yalnızlığı, içine kapanık bir halkın çağlar boyu sürüp giden acısını, doğa öğelerinin simge olarak kullanıldığı hüzünlü bir dille seslendirdi. 1967'de "Soyut" dergisinde yayımlamaya başladığı "Yaban Yazıları" adlı şiir dizisinde neredeyse insancıllaştırılmış bir doğal çevreyle bütünleşmiş köy yaşamının süregelen yalnızlığını, destanlarda, ağıtlarda görülen bir dille aktardı. Sabri Altınel, Türk şiirinin çeşitli akımlarından hiçbiriyle çakışmayan, ama toplumcu bir yönelişin ürünü olan şiirleriyle, özellikle kırsal yöre halkının dramını özgün bir şiir diliyle işlemiştir.

ISBN 975-418-457-7

9 789754 184570

adam 641